

Triniaeth twll clo ar ddisg gyddfol wedi llithro drwy laser wedi'i lywio gan endosgop

*Mae arweiniad
Techlechydd NICE
yn rhoi cyngor i'r
GIG ar pryd a sut y
gellir defnyddio
triniaethau
llawfeddygol
newydd mewn arfer
clinigol.*

Mae'r daflen hon yn ymwneud â phryd a sut y gellir defnyddio laser wedi'i lywio gan endosgop yn y GIG i drin disg gyddfol wedi llithro.

Mae'n egluro'r canllawiau (cyngor) gan NICE (y Sefydliad Cenedlaethol dros Iechyd a Rhagoriaeth Glinigol).

Mae arweiniad Techlechydd yn gwneud argymhellion ar ddiogelwch triniaeth a pha mor dda y mae'n gweithio. Mae ymyriad yn brawf, triniaeth neu lawdriniaeth sy'n cynnwys torri neu wneud twll yn y croen, neu endosgop i edrych y tu mewn i'r corff, neu ffynonellau ynni fel pelydrau-X, gwres neu uwchsain. Nid yw'r canllawiau yn cynnwys p'un a ddylai'r GIG ariannu'r driniaeth ai peidio. Gwneir penderfyniadau ynglŷn ag arian gan gyrff lleol y GIG (ymddiriedolaethau gofal sylfaenol ac ymddiriedolaethau ysbyty) ar ôl ystyried pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio a ph'un a yw'n werth am arian i'r GIG.

Mae NICE wedi paratoi'r canllawiau hyn gan fod y driniaeth yn eithaf newydd. Golyga hyn nad oes llawer o wybodaeth hyd yma am ba mor dda mae'n gweithio, pa mor ddiogel ydyw a pha gleifion fydd yn cael y budd mwyaf ohoni. Ysgrifennwyd y daflen hon i helpu pobl y cynigiwyd y driniaeth hon iddynt fel y gallant benderfynu p'un a ddylent gytuno (cydsynio) iddi ai peidio. Nid yw'n disgrifio disgiau wedi llithro na'r driniaeth yn fanwl - dylai aelod o'ch tîm gofal iechyd hefyd roi'r wybodaeth lawn a chyngor i chi ar y rhain. Mae'r daflen yn cynnwys rhai cwestiynau y gallech fod am eu gofyn i'ch meddyg i'ch helpu i ddod i benderfyniad. Ceir rhai ffynonellau gwybodaeth a chymorth pellach ar dudalen 6.

Beth mae NICE wedi'i ddweud?

Prin yw'r dystiolaeth gadarn sy'n dangos pa mor dda mae'r driniaeth hon yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw. Os yw meddyg am ddefnyddio'r driniaeth hon i drin disg gyddfodol wedi llithro, dylai sicrhau ei fod yn cymryd camau ychwanegol i egluro'r ansicrwydd ynglŷn â pha mor dda y mae'n gweithio, ynghyd ag ansicrwydd sy'n gysylltiedig â risgiau posibl y driniaeth. Dylai hyn ddigwydd cyn i'r claf gytuno (neu beidio â chytuno) i'r driniaeth. Dylai'r claf gael y daflen hon ac unrhyw wybodaeth ysgrifenedig arall fel rhan o'r drafodaeth. Dylid hefyd roi trefniadau arbennig ar waith ar gyfer monitro'r hyn sy'n digwydd i'r claf ar ôl y driniaeth.

Dim ond llawfeddygon asgwrn y cefn sydd wedi cael hyfforddiant arbennig mewn trin laserau a defnyddio endosgop (telesgop tenau a hyblyg) yn rhigol yr asgwrn cefn a ddylai gyflawni'r driniaeth hon.

Efallai y bydd NICE yn adolygu'r driniaeth os bydd rhagor o dystiolaeth ar gael.

Sylwadau eraill gan NICE

Nid yw'n glir o'r dystiolaeth i ba raddau y defnyddiwyd laser yn lle neu yn ogystal â dulliau mecanyddol o dynnu deunydd disg wedi llithro.

Triniaeth twll clo ar ddisg gyddfodol wedi llithro drwy laser wedi'i lywio gan endosgop

Yr enw meddygol ar y driniaeth hon yw 'dissectomi gyddfodol laser endosgopig trwy'r croen'. Mae'r gair 'gyddfodol' yn golygu y gwddf ac mae 'dissectomi' yn llawdriniaeth i dynnu rhan o ddisg yn yr asgwrn cefn neu'r disg gyfan.

*Efallai nad hon yw'r
unig driniaeth bosibl
ar gyfer trin disg
gyddfol wedi llithro.
Dylai eich tîm gofal
iechyd siarad â chi
ynghylch
p'un a yw'n addas i
chi a pha opsiynau
triniaeth eraill sydd
ar gael.*

Ni chaiff y driniaeth ei disgrifio'n fanwl yma – siaradwch â'ch llawfeddyg i gael disgrifiad llawn.

Os yw gorchudd caled allanol un o'r disgiau sy'n gweithredu fel clustogau rhwng esgyrn yr asgwrn cefn (y fertebrau) wedi'i niweidio neu'i wanhau, gall y deunydd fel jeli y tu mewn wthio tuag allan. Dyma beth yw disg wedi llithro. Os yw'n gwasgu ar nerf gall achosi poen yn y gwddf, yr ysgwydd a'r fraich; a gwendid a diffrwythder.

Mae'r rhan fwyaf o bobl yn gwella heb lawdriniaeth. Efallai y caiff poenladdwyr, ymarferion corff neu weithiau bigiadau epidwrol (sy'n lleihau llid y nerfau yn yr asgwrn cefn) eu cynnig iddynt i drin y boen. Ond os yw'n parhau'n ddifrifol am gyfnod hir, neu mae problemau gyda'r nerfau, gellir cynnig llawdriniaeth i'r unigolyn. Mae hyn yn cynnwys llawdriniaeth gonfensiynol i dynnu'r disg cyfan neu ran ohono, gyda thriniaeth i osod disg artiffisial neu grafft newydd yn ei le neu hebddo.

Caiff y llawdriniaeth ei chyflawni fel arfer gyda'r claf o dan anesthetig cyffredinol. Gwneir toriad bach yn y gwddf i osod yr endosgop fel y gall y llawfeddyg weld y disg. Defnyddir laser i dynnu'r disg cyfan neu ran ohono. Efallai y bydd angen defnyddio offer torri hefyd i dynnu rhannau o'r disg fel nad yw'n pwyso ar y nerfau mwyach.

Beth mae hyn yn ei olygu i mi?

Os yw eich meddyg wedi cynnig triniaeth twll clo i chi ar gyfer disg gyddfodol wedi llithro drwy laser wedi'i lywio gan endosgop, dylai ddweud wrthyfch fod NICE wedi penderfynu bod y manteision a'r risgiau'n ansicr. Nid yw hyn yn golygu na ddylid cyflawni'r driniaeth, ond dylai eich meddyg egluro beth mae'r driniaeth yn ei olygu yn llawn a thrafod y manteision a'r risgiau posibl gyda chi. Dim ond ar ôl i'r drafodaeth hon gael ei chynnal y dylid gofyn i chi p'un a ydych am gytuno i gael y driniaeth hon. Dylech gael gwybodaeth ysgrifenedig, gan gynnwys y daflen hon, a'r cyfle i drafod y driniaeth gyda'ch meddyg cyn i chi wneud penderfyniad.

Mae NICE wedi penderfynu hefyd fod angen mwy o wybodaeth am y driniaeth hon. Efallai y bydd eich meddyg yn gofyn i chi a ellir defnyddio manylion am eich triniaeth i helpu i gasglu rhagor o wybodaeth am y driniaeth hon. Bydd eich meddyg yn rhoi rhagor o wybodaeth i chi am hyn.

Efallai y byddwch am ofyn y cwestiynau isod

- Beth yn union yw'r driniaeth hon?
- Beth yw'r manteision posibl?
- Beth yw'r tebygolrwydd y bydd y manteision hynny yn berthnasol i mi? A allai cael y driniaeth wneud i mi deimlo'n waeth?
- A oes triniaethau amgen?
- Beth yw risgiau'r driniaeth?
- A yw'r risgiau'n fach neu'n ddifrifol? Pa mor debygol ydyw y byddant yn digwydd?
- Pa ofal y bydd ei angen arnaf ar ôl y llawdriniaeth?
- Beth sy'n digwydd os aiff rhywbeth o'i le?
- Beth allai ddigwydd os na chaf y driniaeth?

*Gallech ddewis
cael y driniaeth
hon, cael triniaeth
wahanol, neu
beidio â chael
triniaeth
o gwbl.*

Crynodeb o fanteision a risgiau posibl

Isod ceir disgrifiad bras o rai o'r manteision a'r risgiau a welwyd yn yr astudiaethau a ystyriwyd gan NICE. Edrychodd NICE ar ddwy astudiaeth o'r driniaeth hon.

Pa mor dda y mae'r driniaeth yn gweithio?

Mewn un astudiaeth, aseswyd 111 o gleifion ar gyfartaledd o 49 mis ar ôl cael y driniaeth ar raddfa yn ymestyn o 'gwael' (dim gwelliant) i 'ardderchog' (dim poen na chyfyngu ar weithgaredd). O'r 111 o gleifion, nododd 52 ganlyniad 'ardderchog', 37 'da', 9 'gweddol' a 13 'gwael'.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddygaeth. Dywedodd y cynghorwyr mai prif nod y driniaeth yw lleihau poen braich a gwddf.

Risgiau a phroblemau posibl

Yn yr astudiaeth o 111 o gleifion, roedd 3 angen llawdriniaeth arall ar ôl cyfartaledd o 49 mis oherwydd roedd y disg yn dal i wasgu ar y nerf neu achos y gwaethygodd eu symptomau.

Mewn astudiaeth o 41 o gleifion, cafodd 4 o gleifion niwed i bibell waed, a ddigwyddodd pan osodwyd yr offer yn ystod y driniaeth. Aeth disg un claf yn llidus (disgitis), gan achosi iddo ymgwmpo; cafodd hwn ei drin drwy osod grafft asgwrn i uno'r fertebrâu gyda'i gilydd.

Yn ogystal ag edrych ar yr astudiaethau hyn, gofynnodd NICE am farn cynghorwyr arbenigol hefyd. Mae'r cynghorwyr hyn yn arbenigwyr clinigol yn y maes hwn o feddygaeth. Dywedodd y cynghorwyr yn ddamcaniaethol mai'r risg pwysicaf oedd niwed gwres i wreiddiau'r nerfau neu llyn y cefn, a allai arwain at barlysu breichiau a choesau'r claf. Dywedodd un cynghorydd y bu niwed i nerf un claf o ganlyniad i ddefnyddio laser yn rhan isaf y cefn.

Gwybodaeth am arweiniad Techlechyd NICE 194

Rhagor o wybodaeth am ddisgiau wedi llithro

Gall NHS Choices (www.nhsdirect.wales.nhs.uk) fod yn fan da i gael gwybod mwy. Efallai y gall eich gwasanaeth cyngor a chysylltiadau cleifion (a elwir yn 'PALS' fel arfer) lleol roi gwybodaeth a chymorth pellach i chi.

NICE

Mae NICE yn llunio canllawiau (cyngor) i'r GIG ynglŷn ag atal, canfod a thrin gwahanol gyflyrau meddygol. Ysgrifennir y canllawiau gan arbenigwyr annibynnol gan gynnwys gweithwyr gofal iechyd proffesiynol a phobl sy'n cynrychioli cleifion a gofalwyr. Maent yn ystyried pa mor dda y mae ymyriad yn gweithio a pha mor ddiogel ydyw, ac yn gofyn barn cynghorwyr arbenigol. Mae'r arweiniad Techlechydd yn berthnasol i'r GIG cyfan yng Nghymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Disgwylir i staff sy'n gweithio yn y GIG ddilyn y canllawiau hyn.

I gael rhagor o wybodaeth am NICE, ei waith a sut mae'n gwneud penderfyniadau, ewch i www.nice.org.uk/aboutguidance

Mae'r daflen hon yn ymwneud â 'dissectomi gyddfodol laser endosgopig trwy'r croen'. Mae'r daflen hon a'r canllawiau llawn a anelir at weithwyr gofal iechyd proffesiynol ar gael yn www.nice.org.uk/HTG194

Rydym yn annog sefydliadau gwirfoddol, sefydliadau'r GIG a chlinigwyr i ddefnyddio testun o'r llyfryn hwn yn eu gwybodaeth eu hunain am y driniaeth hon.

National Institute for Health and Clinical Excellence

MidCity Place, 71 High Holborn, London, WC1V 6NA; www.nice.org.uk

ISBN 978-1-4731-7913-4

N1947 1P Jun 09

© National Institute for Health and Clinical Excellence, 2009. All rights reserved. This material may be freely reproduced for educational and not-for-profit purposes. No reproduction by or for commercial organisations, or for commercial purposes, is allowed without the express written permission of NICE.